

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Vojtěcha Šimíčka a soudců JUDr. Miluše Doškové a Mgr. Radovana Havelce v právní věci žalobce: **ICB, a. s.,** se sídlem Malhostovice 230, Tišnov, zastoupeného Mgr. Filipem Lederem, advokátem se sídlem Lidická 57, Brno, proti žalovanému: **Finanční ředitelství v Brně,** se sídlem nám. Svobody 4, Brno, o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 25. 2. 2010, č. j. 29 Ca 136/2007 - 71,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobci k rukám jeho zástupce Mgr. Filipa Ledera do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku na náhradě nákladů řízení částku 2400 Kč.

Odůvodnění:

I. Předmět řízení

[1.] Žalovaný (dále jen „stěžovatel) včas podanou kasační stížností brojí proti shora označenému rozsudku Krajského soudu v Brně, kterým soud pro nezákonnost zrušil rozhodnutí Finančního ředitelství v Brně ze dne 29. 8. 2006, č. j. 12932/06/FŘ/150, a také rozhodnutí Finančního úřadu Brno II ze dne 14. 6. 2006, č. j. 105810/06/289940/8370 [poznámka NSS: krajský soud ve výroku napadeného rozsudku uvedl chybné datum rozhodnutí stěžovatele 29. 8. *2008* namísto správného 29. 8. *2006*, nicméně z kontextu celého rozsudku (číslo jednací, odůvodnění) je zjevné, že se jedná o odstranitelnou chybu v psaní]. Citovaným rozhodnutím stěžovatele bylo zamítnuto odvolání žalobce (resp. jeho

právního předchůdce AG real, spol. s r. o.) proti uvedenému rozhodnutí Finančního úřadu Brno II, jímž bylo zřízeno zástavní právo k blíže specifikovaným nemovitostem podle ustanovení § 72 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, v rozhodném znění (dále jen „daňový řád“).

II. Obsah kasační stížnosti

[2.] Stěžovatel v kasační stížnosti uplatnil důvody obsažené v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní („s. ř. s.“), tzn. namítl nesprávné posouzení právní otázky soudem a nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku pro jeho nesrozumitelnost.

[3.] Připomíná, že krajský soud rozhodoval poté, co bylo jeho předchozí usnesení, kterým byla žaloba odmítnuta, zrušeno rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 11. 2009, č. j. 2 Afs 66/2008 - 44, a to proto, že rozhodnutí o odvolání proti zřízení správcovského zástavního práva dle ustanovení § 72 daňového řádu podléhá přezkumu ve správním soudnictví, protože na ně nedopadá kompetenční výluka rozhodnutí předběžné povahy uvedená v § 70 písm. b) s. ř. s. Z citovaného rozsudku zdejšího soudu však podle názoru stěžovatele ještě neplyne, že bylo krajskému soudu uloženo projednat žalobu věcně, bez ohledu na vyřešení otázky aktivní legitimace.

[4.] Stěžovatel totiž tvrdí, že se žalobce nestal právním nástupcem společnosti AG real, spol. s r. o. ve správním řízení, nýbrž pouze nástupcem ve vlastnickém právu k nemovitostem zatíženým zástavním právem. Proto nemůže být účastníkem daňového (§ 7 daňového řádu) a ani soudního řízení. V daném případě totiž zástavní právo vzniklo dne 11. 9. 2006 (citovaným rozhodnutím Finančního ředitelství v Brně ze dne 29. 8. 2006). Zástavou byla nemovitost ve vlastnictví ručitele daňového dlužníka. Převody vlastnického práva jsou založeny na dvoufázové konstrukci: dle ustanovení § 60 obchodního zákoníku nabývá společnost vlastnické právo vkladem vlastnického práva do katastru nemovitostí na základě písemného prohlášení vkladatele s úředně ověřeným podpisem. Právní účinky vkladu nastávají ke dni, kdy byl návrh na vklad doručen katastrálnímu úřadu. V daném případě bylo podkladem prohlášení vkladatele o vkladu do základního jmění právnické osoby ze dne 8. 12. 1998. Protože však jsou konstitutivní účinky vkladu do katastru nemovitostí spojeny až s vlastním vkladem, je prý do dne provedení vkladu převodce stále vlastníkem převáděných nemovitostí. Teprve provedením vkladu vlastnické právo převodce zaniká, k čemuž v daném případě došlo až dne 9. 11. 2006. Dokud nebyl vklad proveden, nemohou nastat jeho zpětné účinky.

[5.] Z toho stěžovatel dovozuje, že pokud nabylo správcem daně zřízené zástavní právo právní moci v době, kdy teprve probíhalo řízení u katastrálního úřadu, pak vzniklo a zatěžovalo nemovitosti ve vlastnictví společnosti AG real, spol. s r. o. Následné provedení vkladu s právními účinky ke dni podání návrhu na vklad proto nemůže způsobit neúčinnost zřízení zástavního práva. Je totiž třeba od sebe odlišovat právní důvod nabytí vlastnického práva (titulus adquirendi), kterým v daném případě bylo písemné prohlášení vkladatele, a právní způsob jeho nabytí (modus adquirendi), tj. vklad do katastru. Proto stěžovatel tvrdí, že žalobce nebyl aktivně legitimován k podání žaloby proti citovanému rozhodnutí správce daně. Jeho obrana měla být vedena cestou občanskoprávního řízení, tj. formou žaloby na určení existence zástavního práva dle ustanovení § 80c občanského

soudního řádu („o. s. ř.“). To ostatně žalobce učinil, nicméně řízení v této věci bylo zastaveno z důvodu zpětvzetí žaloby.

[6.] Nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku spatřuje stěžovatel v tom, že krajský soud hodnotil věcněprávní účinky vkladu ve vztahu k záznamu zástavního práva, což údajně není v kompetenci správního soudu. K odstranění nejistoty v právním postavení účastníka řízení zde může vést pouze určení toho, zda zástavní právo existuje či nikoliv.

[7.] Stěžovatel navrhuje napadený rozsudek zrušit a věc vrátit Krajskému soudu v Brně k dalšímu řízení.

III. Vyjádření žalobce

[8.] Žalobce ve vyjádření ke kasační stížnosti uvádí, že je zcela lhostejné, zda v době před provedením vkladu převodce je vlastníkem převáděných nemovitostí či nikoliv. Právě okamžikem provedení vkladu se totiž situace mění a vlastníkem se stává se zpětnou účinností nabyvatel. Jakkoliv byl převodce do okamžiku vkladu považován za jejich vlastníka, okamžikem vkladu je zpětně vlastníkem nabyvatel.

[9.] Z praktického hlediska to znamená, že do doby provedení vkladu převodce vybírá případné nájemné, platí daně, pojištění a výdaje spojené s údržbou nemovitostí. Jakmile však je vklad proveden, nastává situace, kdy se jeho vlastnické právo vytrácí a zpětně se objevuje vlastnické právo nabyvatele. Veškeré činnosti a úkony, které v tomto mezidobí činil, tedy činil jako nevlastník a musí se proto vypořádat s vlastníkem – nabyvatelem.

[10.] Tato zákonná konstrukce má rovněž praktický dopad spočívající v tom, že učiní-li převodce jakýkoliv úkon, kterým by v mezidobí nakládal s převáděnými nemovitostmi či je jakkoliv zatěžoval, okamžikem provedení vkladu tyto úkony ztrácí platnost a účinnost, a to zpětně. Jak převodce, tak i třetí osoby proto veškeré úkony týkající se převáděných nemovitostí činí v mezidobí s rizikem, že provedením vkladu bude vyvrácena jejich platnost či účinnost. I z tohoto důvodu je vkladové řízení transparentní.

[11.] Žalobce proto nesouhlasí s názorem, že správce daně byl v dobré víře. O vkladovém řízení totiž věděl a zmíněných rizik si musel být vědom. Žalobce odkazuje i na odbornou literaturu (E. Barešová, P. Baudyš: Zákon o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, 4. vyd., C. H. Beck), v níž je uvedeno, že katastrální úřad má zamítnout návrh na vklad zástavního práva na základě zástavní smlouvy, pokud je s ohledem na zpětné účinky vkladu zřejmé, že převodce již nebyl vlastníkem převáděné nemovitosti. Pokud tedy stěžovatel a správce daně zřizovali zástavní právo k dotčeným nemovitostem v době, kdy probíhalo vkladové řízení, činili tak s rizikem, že ke vkladu může nakonec dojít a tento bude mít zpětné účinky, takže napadená rozhodnutí se stanou nezákonnými. Právě toto se stalo v projednávaném případě.

[12.] Za této situace je žalobce nadán žalobní legitimací, protože napadenými správními rozhodnutími došlo k přímému zásahu do jeho vlastnického práva k nemovitostem. S touto aktivní legitimací nesouvisí fakt, že žalobce není právním nástupcem AG real, spol. s r. o. ve správním řízení a nebyl ani účastníkem daňového řízení či osobou na tomto řízení zúčastněnou. Jen na okraj žalobce dodává, že jeho absence v řízení o zřízení

zástavního práva svědčí v jeho prospěch, jelikož je prý alarmující, když bylo vedeno řízení o zřízení zástavního práva k nemovitostem subjektu, s nímž nebylo zacházeno jako s účastníkem.

[13.] Konečně k námitce, že by daná věc měla být řešena v civilním řízení, žalobce uvádí, že civilní soudy nejsou oprávněny zabývat se žalobami proti takovýmto rozhodnutím. Žaloba na určení existence zástavního práva by byla zcela nesmyslná, pokud by soud nemohl napadená rozhodnutí zrušit.

[14.] Žalobce navrhuje kasační stížnost zamítnout jako nedůvodnou.

IV. Relevantní skutečnosti plynoucí ze spisu

[15.] Z obsahu správního a soudního spisu plynou následující fakta:

- Vlastníkem blíže specifikovaných nemovitostí byla v období od 2. 8. 1995 do 8. 12. 1998 AG real, spol. s r. o.

- Návrhem na vklad vlastnického práva pro žalobce, doručeným Katastrálnímu úřadu Brno - Město dne 9. 12. 1998, společnost AG real, spol. s r. o. navrhla zahájení řízení o povolení vkladu vlastnického práva pro nabyvatele (žalobce). Učinila tak na základě rozhodnutí valné hromady žalobce o zvýšení základního jmění této společnosti, kdy tyto nemovitosti byly vloženy do základního jmění žalobce.

- Vlastnické právo původního vlastníka však bylo napadeno M. V. a H. V., které proti této společnosti podaly žalobu na určení vlastnického práva, a toto řízení bylo vedeno pod sp. zn. 16 C 240/98 u Městského soudu v Brně. Skončeno bylo pravomocně dne 25. 11. 2006, kdy došlo k zastavení řízení pro zpětvzetí žaloby.

- Na základě této skutečnosti bylo dne 19. 10. 2006 dokončeno vkladové řízení, takže žalobce nabyl vlastnické právo k předmětným nemovitostem ke dni 9. 12. 1998.

- Shora citovaným rozhodnutím ze dne 14. 6. 2006 zřídil Finanční úřad Brno II na těchto nemovitostech zástavní právo s odůvodněním, že daňový dlužník PTS Holding, spol. s r. o. nezaplatil daňovou pohledávku v celkové výši 113 655 Kč za daň z převodu nemovitostí a tato částka je vymáhána po daňovém ručiteli AG real, spol. s r. o.

- Odvolání podané AG real, spol. s r. o. zamítlo shora označeným rozhodnutím ze dne 29. 8. 2006 Finanční ředitelství v Brně (stěžovatel), a to s odůvodněním, že podle výpisu z katastru nemovitostí je odvolatel stále veden jako vlastník předmětných nemovitostí.

- Rozhodnutím Finančního úřadu ze dne 1. 8. 2007, č. j. 138454/07/289940/8370, předmětné zástavní právo zaniklo, a to z důvodu uhrazení daňového nedoplatku žalobcem (namísto daňového dlužníka). Toto rozhodnutí nabylo právní moci dne 3. 8. 2007.

- Krajský soud v Brně rozsudkem napadeným nyní projednávanou kasační stížností pro nezákonnost zrušil citovaná rozhodnutí stěžovatele i Finančního úřadu Brno II.

V. Argumentace soudu

[16.] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek Krajského soudu v Brně v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.) a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[17.] Především je nutno – k otázce přípustnosti a tedy i věcné projednatelnosti kasační stížnosti - uvést, že krajský soud nejprve předmětnou žalobu odmítl usnesením ze dne 29. 2. 2008, č. j. 29 Ca 136/2007 - 15, když dospěl k závěru, že rozhodnutí o zřízení zástavního práva k zajištění daňové pohledávky podle ustanovení § 72 daňového řádu má charakter rozhodnutí předběžné povahy a jako takové je vyloučeno ze soudního přezkumu. Toto usnesení nicméně z důvodu kasační stížnosti podané žalobcem zrušil Nejvyšší správní soud a věc vrátil k novému projednání a rozhodnutí krajskému soudu (rozsudek ze dne 12. 11. 2009, č. j. 2 Afs 66/2008 - 44). Učinil tak s poukazem na právní názor rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu, podle něhož „*rozhodnutí o odvolání proti zřízení správcovského zástavního práva dle § 72 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, je rozhodnutím ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s., které podléhá přezkoumání soudem, a nedopadá na ně kompetenční výluka rozhodnutí předběžné povahy uvedená v § 70 písm. b) s. ř. s.*“ (viz rozsudek ze dne 27. 10. 2009, sp. zn. 2 Afs 186/2006).

[18.] Za této procesní situace, kdy Nejvyšší správní soud v citovaném derogačním rozsudku krajský soud toliko zavázal k tomu, že nemůže žalobu odmítnout z důvodu, že rozhodnutí o odvolání proti zřízení správcovského zástavního práva nepodléhá soudnímu přezkumu, a kdy krajský soud tento právní názor respektoval a o žalobě rozhodl meritorně, je zcela nepochybné, že kasační stížnost nemůže být shledána nepřípustnou ve smyslu ustanovení § 104 odst. 3 písm. a) s. ř. s., podle něhož je kasační stížnost nepřípustná proti rozhodnutí, jímž soud rozhodl znovu poté, kdy jeho původní rozhodnutí bylo zrušeno Nejvyšším správním soudem.

[19.] Stěžovatel výslovně uplatnil dva kasační důvody: nezákonnost napadeného rozhodnutí krajského soudu a jeho nepřezkoumatelnost [§ 103 odst. 1 písm. a), d) s. ř. s.]. Jelikož však se oba stížnostní důvody v daném případě obsahově značně překrývají, pojedná o nich soud současně.

[20.] Klíčová stížnostní námitka zpochybňuje aktivní legitimaci žalobce. Jestliže totiž žalobce nebyl účastníkem správního řízení (v té době ještě nevlastnil předmětné nemovitosti), nemohl prý platně podat ani správní žalobu.

[21.] K tomu soud nejprve v obecné rovině uvádí, že kapitálové společnosti, tedy i akciová společnost, vytvářejí při svém vzniku, resp. také v průběhu svého trvání, zdroje financování vytvořením, případně zvyšováním základního kapitálu. V akciové společnosti se základní kapitál vytváří, popř. zvyšuje, mimo jiné, upisováním akcií společnosti, tj. převzetím závazku upisovatele vložit do společnosti určitý vklad a tento vklad splatit. Upsáním akcií vzniká mezi akciovou společností a upisovatelem závazkový vztah, jehož obsahem je pohledávka akciové společnosti za upisovatelem na splacení upsaného vkladu a závazek akciové společnosti poskytnout upisovateli akcie, jejichž jmenovitá hodnota odpovídá vkladu, který akcionář do společnosti vložil, a umožňovat mu výkon práv akcionáře. Vkladem se upisovatel podílí na základním kapitálu společnosti a z účetního hlediska představují vklady do společnosti vlastní zdroj financování majetku společnosti, tzv. vlastní kapitál dle ustanovení § 6 odst. 4 obchodního zákoníku.

[22.] V ustanovení § 59 odst. 1, které je zařazeno do dílu I., části druhé, hlavy I. obchodního zákoníku, obsahující obecná ustanovení o obchodních společnostech, se

určuje, že vkladem společníka je souhrn peněžních prostředků (peněžní vklad) nebo jiných penězi ocenitelných hodnot (nepeněžitý vklad), které se určitá osoba zavazuje vložit do společnosti za účelem nabytí nebo zvýšení účasti ve společnosti. Tato definice tedy postihuje vklady jak při založení společnosti, tak při zvýšení základního kapitálu. Nepeněžitým vkladem mohou být především věci movité či nemovité, cenné papíry, práva z průmyslového a duševního vlastnictví atd.

[23.] Obchodní zákoník dále v ustanovení § 60 odst. 1, nadepsaném jako „Správa a splacení vkladů před vznikem společnosti“, výslovně stanoví, že vlastnické právo k nemovitosti, která je předmětem vkladu, nabývá společnost vkladem vlastnického práva do katastru nemovitostí na základě písemného prohlášení vkladatele s úředně ověřeným podpisem. Jestliže je předmětem nepeněžitého vkladu na zvýšení základního kapitálu nemovitost, musí upisovatel (vkladatel) podle ustanovení § 204 odst. 3 obchodního zákoníku předat akciové společnosti písemné prohlášení podle § 60 odst. 1 obchodního zákoníku před zápisem zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku. Předáním tohoto prohlášení spolu s předáním nemovitosti je vklad splacen. Obchodní zákoník dále v citovaném ustanovení *in fine* stanoví, že tímto nejsou dotčena ustanovení § 59 odst. 2 a 3 obchodního zákoníku.

[24.] Jak k tomu již dříve judikoval Nejvyšší správní soud (rozsudek ze dne 10. 12. 2009, č. j. 9 Afs 70/2009 - 66, in: č. 2023/2010 Sb. NSS), „*vlastnické právo k nemovitostem, které jsou předmětem nepeněžitého vkladu do základního kapitálu obchodní společnosti při zvýšení základního kapitálu, vzniká společnosti až vkladem vlastnického práva do katastru nemovitostí a nikoli již splacením nepeněžitého vkladu. (...) V období mezi splacením nepeněžitého vkladu a vkladem vlastnického práva k nemovitostem do katastru nemovitostí na základě písemného prohlášení dle § 60 odst. 1 obchodního zákoníku má obchodní společnost předmětné nemovitosti toliko v držbě a nikoli ve vlastnictví.*“

[25.] Vlastnické právo k nemovitostem (evidovaným v katastru nemovitostí) totiž, v souladu s ustanovením § 2 odst. 1 a 2 zákona č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných práv k nemovitostem, ve znění účinném pro projednávanou věc, vzniká vkladem vlastnického práva do katastru nemovitostí, pokud občanský zákoník nebo jiný zákon nestanoví jinak. Dle § 2 odst. 3 uvedeného zákona právní účinky vkladu vznikají na základě pravomocného rozhodnutí o jeho povolení ke dni, kdy návrh na vklad byl doručen katastrálnímu úřadu.

[26.] Je tedy zřejmé, že zákon o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem upravuje vklady vlastnického práva i v případě zvýšení základního kapitálu společnosti. Titulem je v takovém v případě prohlášení vkladatele dle § 60 odst. 1 obchodního zákoníku jakožto jednostranný právní úkon, který musí obsahovat jednoznačný projev vůle vkladatele vložit nemovitost do základního kapitálu společnosti a dostatečným způsobem identifikovat vkládanou nemovitost tak, aby na jeho základě mohl být povolen vklad do katastru nemovitostí. K návrhu na vklad pak musí být přiložen také výpis z obchodního rejstříku, který dokládá zápis zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku, a tedy řádné splacení vkladu, k němuž musí dojít před zápisem zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku (§ 204 odst. 3, věta čtvrtá, obchodního zákoníku).

[27.] S výše uvedeným koresponduje také zákonná úprava obsažená v ustanovení § 59 odst. 2 obchodního zákoníku, na které je v ustanovení § 204 odst. 3 výslovně odkazováno. Z

formulace tohoto ustanovení (§ 59 odst. 2) je možno dovodit, že vlastnické právo společnosti k nemovitostem, které jsou vkládány do základního kapitálu při jeho zvýšení, nevzniká již samotným splacením, ale až vkladem vlastnického práva do katastru nemovitostí. Obchodní zákoník v tomto ustanovení řeší situaci, k níž může dojít až do okamžiku vzniku vlastnického práva společnosti k nemovitostem, totiž že vkladatel namísto převodu vlastnického práva k nemovitostem bude nucen zaplatit hodnotu nepeněžitého vkladu v penězích (z důvodu, že na společnost nepřejde majetkové právo k předmětu vkladu) a společnost bude nucena předmětné nemovitosti vrátit.

[28.] V nyní projednávaném případě není mezi účastníky řízení názorového sporu v tom směru, že k nabytí vlastnického práva k předmětným nemovitostem ve prospěch žalobce došlo provedením vkladu do katastru nemovitostí, přičemž zde platí fikce, že toto vlastnické právo vzniklo s účinností již ke dni podání příslušného návrhu na vklad (tj. ke dni 9. 12. 1998). V tomto směru je zákonná úprava poměrně jasná, neumožňuje rozdílnou interpretaci a soud plně souhlasí se stěžovatelem v odlišení právního titulu nabytí vlastnického práva od způsobu jeho nabytí.

[29.] Na základě těchto obecnějších úvah se proto Nejvyšší správní soud zabýval otázkou aktivní legitimace žalobce. K tomu připomíná, že v řízení o žalobě proti správnímu orgánu je (procesně) aktivně legitimován *ten, kdo tvrdí*, že byl na svých právech zkrácen přímo nebo v důsledku porušení svých práv v předcházejícím řízení rozhodnutím správního orgánu (§ 65 odst. 1 s. ř. s.). Přitom je uplatňován extenzivní přístup k soudní ochraně (viz zejm. usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 23. 3. 2005, č. j. 6 A 25/2002 - 72, publ. pod č. 906/2006 Sb. NSS, a ze dne 21. 10. 2008, č. j. 8 As 47/2005 - 86, www.nssoud.cz). Pokud tedy žalobce tvrdil, že byl zkrácen na svých veřejných subjektivních právech rozhodnutím žalovaného jakožto správního orgánu, byl oprávněn žalobu podat. Úvaha krajského soudu, který v tomto směru uvedl, že v době vydání žalobou napadených rozhodnutí byl žalobce vlastníkem předmětných nemovitostí a mohlo tak dojít k zásahu do jeho vlastnického práva, je správná. Podmínkou aktivní (procesní) žalobní legitimace podle § 65 odst. 1 s. ř. s. totiž není ani předcházející účast žalobce v řízení před správními orgány, neboť tato legitimace se zakládá skutečně toliko tvrzením. Zda je však žalobce skutečně nositelem veřejného subjektivního práva, jehož ochrany se domáhá, tj. zda je aktivně věcně legitimován, to je již zejména otázkou meritorního posouzení žaloby.

[30.] Lze tak učinit dílčí závěr, že žalobce, který byl v době podání správní žaloby vlastníkem předmětných nemovitostí, byl aktivně legitimován k jejímu podání soudu. Je totiž zřejmé, že existence zástavního práva na jím vlastněných nemovitostech omezovala jeho vlastnické právo a proto jeho žalobní tvrzení o zkrácení na jeho právech bylo do té míry relevantní, že se podanou žalobou krajský soud musel zabývat věcně.

[31.] Dále je třeba uvést, že pro práva zapsaná v katastru nemovitostí zákon nezakotvil zásadu materiální publicity, typickou pro zápisy do obchodního rejstříku (viz § 29 odst. 1 a 3 obchodního zákoníku), podle níž mají údaje v rejstříku zapsané právní účinky navenek i v případě, že neodpovídají skutečnému stavu. Podle této zásady platí, že dokud zapsané skutečnosti nejsou vymazány nebo změněny, jsou účinné vůči každému a nikdo se nemůže dovolávat vůči jednajícímu, že zápis v rejstříku již neodpovídá skutečnosti, ledaže by jednající nejednal v důvěře v zápis v rejstříku, protože mu rozpor se skutečností byl znám (viz. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 4. 2008, sp zn. 21 Cdo 1388/2007, či ze dne 10. 3. 2009, sp. zn. 29 Cdo 2626/2007, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2008, sp. zn. 29 Odo 840/2006, www.nsoud.cz).

[32.] Podle ustanovení § 11 zákona č. 265/1992 Sb. toliko platí, že ten, kdo vychází ze zápisu v katastru učiněného po 1. lednu 1993, je v dobré víře, že stav katastru odpovídá skutečnému stavu věci, ledaže musel vědět, že stav zápisů v katastru neodpovídá skutečnosti. Dobrá víra nicméně může být „přebita“ např. úspěšnou určovací žalobou. Ochrana, kterou poskytuje dobrá víra, totiž nedosahuje takové intenzity, aby mohla zabránit účinnému uplatnění skutečně existujících práv. Skutečný stav má tedy před zápisem v katastru nemovitostí přednost. Přestože si je Nejvyšší správní soud vědom toho, že tímto způsobem dochází k zásahu do ústavního principu právní jistoty, uplatnění tohoto principu ustupuje ochraně práv absolutní povahy, která v tomto případě převažuje. Podobně jako je tomu u práva vlastnického (srov. nález Ústavního soudu ze dne 1. 8. 2006, sp. zn. II. ÚS 349/03, http://nalus.usoud.cz): osoba, které skutečně svědčí zástavní právo (zástavní věřitel), je chráněna proti každému, kdo by jí ve výkonu tohoto práva neoprávněně omezoval.

[33.] V nyní projednávaném případě má Nejvyšší správní soud za postaveno najisto, že správce daně v době, kdy zřizoval tzv. správcovské zástavní právo k předmětným nemovitostem, skutečně postupoval v dobré víře, jelikož v té době byl jako jejich vlastník v evidenci katastru nemovitostí uveden daňový dlužník AG real, spol. s r. o. Současně je však třeba přisvědčit žalobci v tom, že správce daně musel - či přinejmenším měl - mít povědomost o tom, že ještě před zřízením zástavního práva byl podán návrh na vklad vlastnického práva k těmto nemovitostem ve prospěch žalobce. To znamenalo, že v případě uskutečnění tohoto vkladu bude žalobce jejich vlastníkem, a to zpětně k okamžiku podání návrhu na vklad.

[34.] Jinak řečeno, jestliže zástavní právo k nemovitostem představuje institut určený k zajištění daňové pohledávky ve vztahu k daňovému dlužníkovi, nemůže tuto svoji funkci plnit vůči novému nabyvateli pozemků. Při zástavním právu jde totiž o zajištění pohledávky zbavující věřitele rizika pro případ, že by dlužník selhal ve věci včasného plnění své povinnosti. Zástavnímu věřiteli se tak zástavním právem naskýtá možnost dosáhnout zpeněžení zástavy bez souhlasu či dokonce proti vůli jejího vlastníka. Podle doktríny má funkci zajišťovací a uhrazovací (Švestka, Spáčil, Škárová, Hulmák a kol.: Občanský zákoník I – komentář, C.H. Beck, 2008, str. 946-947). Pokud proto správce daně zřídil zástavní právo za situace, kdy přinejmenším mohl vědět o existenci návrhu na vklad vlastnického práva ve prospěch žalobce, podstupoval určité riziko: pokud totiž vkladové řízení proběhne úspěšně (nebude např. návrh na vklad vzat zpět), bude zřízené zástavní právo blokovat majetek jiné osoby než osoby daňového dlužníka. V takovém případě dochází k bezdůvodnému a tedy i k protizákonnému zásahu do vlastnického práva nového nabyvatele a pokud toto zástavní právo nezruší správce daně sám, je namístě je zrušit na základě podané žaloby podané novým nabyvatelem nemovitostí správním soudem. Pokud by se tak totiž nestalo, vázla by na dotčených nemovitostech zástava, ačkoliv by pro to nebyl dán sebemenší zákonný důvod.

[35.] Jakkoliv tedy stěžovatel má pravdu v tom, že následným provedením vkladu s právními účinky ke dni podání návrhu na vklad se zřízené zástavní právo bez dalšího nestává neúčinným, nastává tímto okamžikem jeho protizákonnost, pro kterou by mělo být neprodleně zrušeno, protože zasahuje vlastnické právo někoho jiného než daňového dlužníka a neplní ani funkci, pro kterou bylo zřízeno.

VI. Závěry

[36.] Na základě výše uvedeného dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že krajský soud postupoval v souladu se zákonem a svoje rozhodnutí řádně odůvodnil, pokud obě citovaná správní rozhodnutí zrušil pro nezákonnost. Uplatněné důvody kasační stížnosti zakotvené v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), d) s. ř. s. tedy nebyly zjištěny. Proto Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl jako nedůvodnou podle ustanovení § 110 odst. 1 s. ř. s., in fine.

[37.] Výrok o nákladech řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 1, věta první s. ř. s., ve spojení s ustanovením § 120 s. ř. s. Stěžovatel ve věci úspěch neměl, a nemá proto právo na náhradu nákladů řízení. Žalobce ve věci úspěch měl a má proto právo na náhradu důvodně vynaložených nákladů řízení před kasačním soudem. Nejvyšší správní soud proto žalobci přiznal náhradu nákladů řízení ve výši 2400 Kč, kterou představují náklady zastoupení advokátem [jeden úkon právní služby - 2100 Kč: vyjádření ke kasační stížnosti ve smyslu ustanovení § 11 odst. 1 písm. d) citované vyhlášky č. 177/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a jeden režijní paušál 300 Kč podle ustanovení § 13 odst. 3 uvedené vyhlášky].

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 10. srpna 2010

JUDr. Vojtěch Šimíček
předseda senátu